МАРИЕЛА ИНКОВА

СЪКРОВИЩЕТО НА КАН КУБРАТ

НАЦИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

МАРИЕЛА ИНКОВА

СЪКРОВИЩЕТО НА КАН КУБРАТ

Каталог на копията, съхранявани в
Националния исторически музей в София

Автор: Мариела Инкова
Фотограф: Атанас Димитров
Графичен дизайн: Илияна Маркова

През 1989 г. Държавният Ермитаж в Ленинград (СССР, дн. Санкт Петербург, Русия) организира временна изложба „Съкровище на хан Кубрат. Култура на българи, хазари, славяни", която гостува в залите на Националния исторически музей в София. В нея участват голяма част от вещите, открити при с. Малая Перешчепина, както и паметници на синхронните култури на българи, славяни и хазари от зоната на Севернопричерноморските степи от периода VI - VII в.. Идентифицирането на находката като гроб на кан Кубрат, пряко я свързва със зората на българската държавност. Поради тази причина, с разрешение на специалистите от Ермитажа, без увреждане на оригиналите, са снети силиконови отпечатъци на малка част от гостуващите паметници. По тях впоследствие са изработени галванопластични копия на 9 премета, представени в настоящия каталог. Днес копията на това значително за българската история съкровище са част от постоянната експозиция на Националния исторически музей в София. Интересът към тях обаче неотслабва…. Напротив, през 2002 г. по инициатива на граждани те гостуваха в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий", а впоследствие и в някои от регионалните музеи от страната. През 2014 година, като част от изложбата „Величието на българските владетели" копията от съкровището бяха експонирани в залите за временни изложби в Хана на хаджи Николи във Велико Търново, а през зимата на 2015 г. - в ИМ-Казанлък. През следващата 2015 година, по повод Международния ден на музеите - 18 май, придружени с постерна изложба „Споменът за Велика България", те гостуваха в залите на РИМ-Шумен и в Националния историко-археологически резерват „Плиска", а през 2016 г. и в РИМ-Бургас.

ПРЪСТЕНИ-ПЕЧАТИ С МОНОГРАМИ
„КУБРАТ” И „ОРГАНА - ПАТРИЦИЙ“

СЪКРОВИЩЕТО НА КАН КУБРАТ

История на откриването

През пролетта на 1912 г. две деца от с. Малая Перешчепина, Полтавска губерния случайно откриват в пясъчните дюни край р. Ворскла множество златни и сребърни предмети. Разхождайки се по брега, кракът на едното момче пропадал в някакъв голям съд. При опита да извади крака си, двете момчета първоначално извадили съда, който се оказало, че е златен, а след това и още няколко златни чаши, които, според техните разкази, стояли наредени една след друга. Виждайки скъпите съдове, майката на едно от децата помислила, че някой е ограбил селската църква и веднага съобщила на местните стражари. Скоро обаче слухът за скритото съкровище привлякъл не само жителите на селото, стражарите, местния пристав, но и всякакви любопитни хора. Започнало неистово копаене, ровене, дори чупене, разхвърляне и дори раздаване на късове златни листчета на събралата се наоколо тълпа от любопитни деца. Първата група от предмети били предадени на местния пристав, който не взел особени мерки, нито за неговото съхранение, нито за охраната на местонаходището. Така, търсенето и „разкопките" продължавали без прекъсване…. Междувременно, местните селяни открили още няколко по-дребни и части от по-рано открити предмети. Едва два дни след „откритието", Полтавската архивна комисия командировала археолога И. Зарецки, който видял „върволица от селяни - възрастни и с малки деца на ръце, вървящи към находището, където хора от всякаква възраст и пол вече усърдно се ровели н пясъка, кой както искал…." Той успял да събере от селяните по-дребните предмети, документирал вече предаденото на пристава и описал мястото, където са намерени. Според записките му местността представлява пясъчни дюни, „без никакви следи от могили или изкуствени насипи".

Повече сведения за откритото съкровище научаваме от публикуваното от Н. Макаренко, член на Императорската Археологическа комисия, който пристигнал по-късно. Той не само „завършил" разкопките, събрал част от предметите, останали след местните жители, но и научил ценна за бъдещите проучвания информация. Според спомените на селяните, предметите стояли в земята в определен ред. Изглежда най-отгоре били златните, сребърни и стъклени чаши. Под тях - прави или наклонени стояли „блюда, вази и други предмети, положени около най-големия съд. Карп Иванович Маджар, един от първите откриватели след години споделя, че *находката се намирала на „около 75-100 м от езерото, в подножието на хълм, а предметите били закопани на площ от около метър и половина....* Най-отгоре бил големият съд с

две дръжки, после ваза, кани, гривни, меч и др.” Той си спомнил също, че под вещите имало много пепел, въглени, а също и кости - част от човешки череп, капачета от колене, астрагали.

След съставянето на опис, притегляне на всички, събрани от местните власти, предмети, те били изпратени в Константиновградското полицейско управление, после в Полтава, а оттам - в Държавната банка в Санкт Петербург. От банката - предадени на Археологическата комисия, а от 1914 г. до днес се съхраняват в Държавния Ермитаж, Русия.

Междувременно, известният меценат и нещатен член на Императорската Археологическа комисия Б. Ханенко успял да изкупи някои от предметите, вече попаднали сред антикварните магазини в Полтава и Киев. Впоследствие той ги предложил срещу възнаграждение на Археологическата комисия и на Държавния Ермитаж. Днес обаче специалистите предполагат, че Б. Ханенко е предлагал срещу откупуване не само предмети от „местонаходището” при с. Малая Перешчепина, но и други случайни находки с несигурен произход, заведени като произхождащи от с. Малая Перешчепина. Друга част от предметите обаче вече се съхранявали в Полтавския земски музей.

Поетапно Археологическата комисия откупувала „загубени” предмети от съкровището. Самият Н. Макаренко предал фрагменти керамика, кожа, пръстени, византийски монети, наниз от такива с изображения на императорите Ираклий, Фока и Константин II и др.

Така, голямата част от предметите попаднали в Ермитажа с изключение на тези от Полтавския музей, част от които по време на Втората световна война били загубени.

50 години по-късно украинската изследователка А. Смиленко провежда разкопки на местонаходището при с. Малая Перешчепина, не открива нищо в заложените изкопи, отхвърля версията за наличието на пепел и въглени, а с това и предположението за евентуално трупоизгаряне, извършено недалече от мястото на укриване на съкровището. Според нея пепелявият пласт е естествен утаечен насип сред пясъчните дюни, получен от близостта с водата.

През 1989 г. се провежда втора експедиция, този път - българо-съветска, под ръководството на Д. Витанов, която имала за цел да съотнесе погребението при с. Малая Перешчепина с гроба на българския кан Кубрат. След обследване на местността около местонамирането на съкровището, един от хълмовете бил възприет като изкуствен, т.е. съзнателно насипан. Така, в памет на владетеля на Велика България бил поставен бетонен блок и каменна колона, обозначаващи гроба на хан Кубрат.

Състав и етнокултурна принадлежност на съкровището

Днес, благодарение на финансовите, административни и съдебни мерки, предприети от Археологическата комисия, съкровището съхранявано в Ермитажа включва над 800 златни и сребърни предмета - съдове, оръжия, обковани със златно и сребърно фолио, конска сбруя, колани обкови, накити с инкрустирани скъпоценни и стъклени камъни, и 70 златни византийски монети. Общото тегло на златните предмети е 25 кг, на сребърните - около 50 кг.

Първите изследователи на съкровището го датират в VII в. По-късно основният интерес е свързан с етнокултурната принадлежност на съкровището. Една от първите хипотези, изказана от Б. Рибаков, днес без привърженици, го свързва със славяните. Повечето от изследователите обаче с основание отнасят находката със степните народи. Особено внимание заслужава тезата на немския учен Й. Вернер, според който съкровището следва да се свърже с владетеля на Велика България - хан Кубрат, интерпретирайки го като инвентар от неговия гроб. Тезата на немския изследовател основно почива върху монограмите на двата пръстена от съкровището с монограми, разчетени от В. Зайбт като „Кубрат" и „Кубрат патриций".

Находката от с. Малая Перешчепина включва вещи с разнороден характер от VI - VII в., дело на различни производствени центрове. Най-голямата група представляват паметниците с византийски произход - съдове с печати от константинополска работилница, както и златни произведения на торевтиката, сред които меч със златна облицовка и врязани кръстове, луксозни обкови за колан, монети, които са част от накити, гривни с инкрустации, както и три пръстена с монограми. Едни от най ранните съдове сред тях са сребърно блюдо с изображение на кръст; второ сребърно блюдо с хризма и надпис на латински с името на епископа на гр. Томи - Патерн (края на V - първа четвърт на VI в.); луксозен сребърен комплект от кана и блюдо за миене на ръце с печати от времето на император Маврикий Тиберий (582 - 602). Осем от монетите в състава на съкровището са константинополски солиди от 24 карата от времето на императорите Маврикий, Фока, от времето на съвместното управление на Ираклий и Ираклий Константин. Останалите са леки солиди от 20 карата от времето на управлението на Ираклий с неговите синове и началото на управлението на Констант II. Специалистите определят това като една особеност на нумизматичния материал в Перешчепинското съкровище, тъй като всички останали монети в Севернопричерноморските степи от VI - началото на VII в. са леки солиди.

Византийските паметници в състава на съкровището постъпват по различни пътища. Една част вероятно са попаднали в ръцете на аварите, било като плячка, било като данък. Предполага се, че след отхвърлянето на зависимостта от Аварския хаганат, те преминали към съкровищницата на владетеля на Велика България. Други са получени със сигурност като дар за кан Кубрат и неговия чичо Органа от името на византийския император Ираклий (610 - 641).

Втора, по-малка група в състава на съкровището са паметниците със сасанидски произход. Сред тях е и най-ранната вещ - сребърно блюдо с изображение на сасанидски шахиншах с несигурна идентификация - Шарур I (241 - 272), Шапур II (309 - 379) или Йездигерд II (439 - 457), второ сребърно блюдо с космогонична символика, златна кана с изображение на кулани в основата на дръжката, като и две златни чаши. Засега няма отговор, как тези съдове са попаднали в ръцете на българския кан. Една от версиите е, че вероятно са купени от пътуващи търговци, но не може да се изключи в определен момент да са били притежание на Двора на хагана на западните тюрки.

Третата група паметници имат тюкско-согдийски произход. Това са вещи, широко разпространени сред тюрско-номадка среда. Вероятно част от тях да са принадлежали към съкровищницата на Западнотюркския хаганат, а след смъртта на хагана през 630 г. са преминали към техните васали - хазарите или са военна плячка на българите от Севернопричерноморските степи. Към тази група принадлежат два комплекта от по 10 сребърни и 11 златни чаши, сребърните са маркирани със знак „λ", а златните вероятно били изработени по-късно, по образеца на сребърните. Сред най-интересните съдове е дървена кана, облицована със златни пластини с пластична украса, представяща мотива „неопалима къпина", а също и златни обкови към устието на колчан и към седло, декорирани с повлеци от полупалмети и др.

Разнородният характер на колективната находка подсказва различни хипотези за нейния собственик. Едно от предположенията е за владетеля на Велика България - кан Кубрат, който отхвърлил васалитета от Аварския хаганат, създал ново политическо обединение в Севернопричерноморските степи и поддържал дипломатически връзки с Византийската империя. Съществува и друга теза, която според датировката на някои от вещите, допуска сред дюните на р. Ворскла да е погребан - наследникът на кан Кубрат, който след 640 г. не поддържал контакти с империята. Третата хипотеза предполага, че гробът принадлежал на висш представител на тюрко-хазарската аристокрация, притежавал като трофеи знаците на властта на кан Кубрат и неговите наследници.

Българската позиция почива на тезата на Й. Вернер, аргументирана със сведенията от съвременните на епохата извори. Коптския епископ Йоан Никиуски (VII в.) свидетелства, че още в детството си Кубрат отраснал в константинополския императорски двор и още тогава бил покръстен. Текстът разказва за приятелските връзки между него и император Ираклий и предаността му към неговата съпруга Мартина и техните синове…. Но-нататъшната история около личността на кан Кубрат и Велика България се допълва от „Бревиария" на константинополския патриарх Никифор, който описва събитията около 635 година така: *„В това време Кубрат, племенникът на Органа, господарят на хуните въстанал срещу хагана на аварите и, подлагайки ги на оскърбление (ги) изгонил от своите земи."* В резултат на дипломатическите контакти с Византийската империя, той получил почетни дарове, а заедно с чичо и - сан патриции.

Характеристиката на местонаходището подсказва, че по-вероятно не става въпрос за „скрито" сред несигурния ландшафт на пясъчните дюни съкровище. Едва ли находката има поменален характер, отново поради подвижните пясъци край р. Ворскла. Данните за открити човешки кости, за пепел и въглени и особено наличието на златни пластинки със следи от текстилна материя и дървесина около отворите, подсказва, че става въпрос за трупоизгаряне, извършено встрани от „погребаното" съкровище", по аналогия с обреда на трупоизгаряне на знатния войн от Кунбабони, Унгария. Аналогията с аварския гроб се потвърждава и чрез откритете златни пластинки, използвани за облицовката на дървения ковчег.

Допълнителен аргумент представлява разчетеният от В. Залеская моно-

грам върху третия пръстен - „Бат Органа патриций", принадлежал на чичото на Кубрат и регент на Велика България.

Анализът на етнокултурната принадлежност на вещите от съкровището подсказва, че част от византийските вещи са попаднали в Севернопричерноморските степи не пряко от Византия, а чрез аварите - като плячка, след 635 г, когато българите напускат Аварския хаганат. Хипотезата, че при с. Малая Перешчепина е погребан представител на хазарската аристокрация не обяснява, защо е приложен именно аварският погребален обред - полагане в дървен, обкован със злато ковчег, с трупоизгаряне и погребване на инвентара наблизо до кладата. Вещите със сасанидски и тюрско-согдийски произход биха могли да попаднат в състава на съкровището след разпадането на Западнотюркския хаганат около 630 - 631 г. Отделно цялостният анализ на съкровището сочи преобладаване на предмети, изработени в духа на с тюркско-согдийската традиция, а не на византийската, факт който отговаря и на новите политически взаимоотношения със Западнотюркския хаганат и Изтока. Така, сред споменатите в изворите представители на аристократичната номадска върхушка от Севернопричерноморските степи от първата половина на VII в., поддържали дипломатически връзки с империята, единствено владетелят на българите - кан Кубрат би могъл да бъде собственикът на съкровището от пясъчните дюни при с. Малая Перешчепина.

По-късно тезата се споделя и от Зл. Львова, която се базира и на новопубликувания, късно записан епос „Джагфар Тарихъ" - свод от летописи, разказващи за историята на народите от Източна Европа. В него летописецът недвусмислено разказва за едно и също лице - Кубрат, владетелят на българите - уногондури, владетел на Велика България, племенник на патриция Органа и приятел на византийския император Ираклий I (575 - 641).

ЗНАЦИТЕ НА ВЛАСТ И ДОСТОЙНСТВО СРЕД СТЕПНИТЕ НОМАДИ

Сред репрезентативните паметници от съкровището особено място заемат златните жезъл (скиптър) и ритон, определяни като символи на властта и достойнството сред степните номади.

ЖЕЗЪЛ

среда на VII в.
153 х 2,2 см, диам. на сферата 3,4 см
НИМ 38069

Съставен от сфера и цилиндрични части, които облицоват дървена основа. Сферата при върха е изградена от две части, в горната има отвор, а долната преминава в кух цилиндър.

Оригиналният жезъл е съставен от осем части, в средата с дървена сърцевина, определена от специалистите в Ермитажа като ясен. Изработени са от златен лист с различни състав и дебелина, което свидетелства за извършени „ремонти". Еднаквите археометрични характеристики на горната и долна част от жезъла го свързват с вещите с тюркски произход в съкровището. Правоъгълният отвор в горната страна на сферата е идентичен на отворите за закрепване на квадратни пластинки, които облицовали дървения ковчег на погребаната личност. Въз основа на тези белези, специалистите датират изработката му в последния период от живота на неговия собственик, непосредствено преди смъртта му.

Като инсигния на най-високата власт у номадите, връзката на жезъла с тюркските вещи от съкровището подсказват за някаква промяна на символите на владетелското достойнство у българите. Вероятно това е станало в средата на VII в., в резултат на новата етнополитическа обстановка в Северното причерноморските степи и новите контакти на българите с тюрко-хазарите.

РИТОН

обща дълж. 29 см, диам. на устието 7,6 см
НИМ 38072

Двуколенен, съставен от две споени конусовидни форми. При устието, връзката между отделните части, долния край и по двете тела има украса от релефни ивици, съставени от успоредни бразди и полусфери.

Оригиналният паметник е изработен от злато и е съставна част от въоръжението и снаряжението на собственика. Подобни ритони са известни от съкровището от Над сент Миклош, Трансилвания и от гроб на знатен аварски войн от Боча, Унгария.

Детайли

Възстановка (худ. Г. Маринов, по Залеская, В., З. Львова, Б. Маршак, Р. Теляешов, 1997)

ВИЗАНТИЙСКИТЕ ДАРОВЕ

„ ... А Кубрат изпратил пратеници на Ираклий, сключил с него мир, който зачитал до края на своя живот. В отговор Ираклий му изпратил дарове и го удостоил със сана патриций."

„Бревиарий", патриарх Никифор

В рамките на дипломатическите отношения между Византийската империя и Велика България, още като дете Кубрат и неговият чичо и регент Органа приели християнството, удостоени били с почетния сан патриции и получили редица дарове: пръстени-печати с кръстовидни монограми, представителен патрициански колан, украсен със златни тока и накрайник, луксозни златни и сребърни съдове с клеймата на константинополски работилници, сред които комплект за миене, колании гарнитури, гривни и торква с инкрустирани камъни, монети, вторично преработени за накити, въоръжение и др.

НАКРАЙНИК ЗА КОЛАН

13,5 x 5,56 см
НИМ 38071

Представлява двустранна езиковидна касета с остър връх и двойноконкавни странични страни. Съставен е от две споени симетрични части. В централната част от едната страна има мрежовиден орнамент, оформящ ромбовидни и триъгълни клетки за инкрустирани стъклени камъни. Около него - двоен бордюр от полусфери и островърхи листа с триъгълници между тях. От обратната страна са изобразени две, разположени по надлъжната ос, седемлистни палмети с отделено централно островърхо листо.

Оригиналният накрайник е изработен от злато с инкрустирани стъклени камъни. Заедно с тока с идентични стилово-морфологични белези представляват комплект, вероятно от луксозния патрициански колан „cingulum", подарен на кан Кубрат от император Ираклий. Формата е характерна за византийските колани обкови от VI - VII в. Подобни палмети, но с различна трактовка на листата украсяват «комплекта» от 11 златни чаши от съкровището, произведени вероятно в ателие от Севернопричерноморската зона.

ПРЪСТЕН - ПЕЧАТ С МОНОГРАМ „ОРГАНА - ПАТРИЦИЙ“

диам. халка 2,45 см, диам плочка 1,7 см
НИМ 38067

Съставен от халка с кръгло сечение и кръгла плочка. Върху лицето й - кръстовиден монограм с буквените означения на собственика на пръстена.

По вертикалното рамо, горе, се разчитат съчетанието „АХ”. От дясно на хоризонталното рамо е разположена обичайната за сфрагистиката конструкция „ПТКІ”, означаваща „πατρικίος”. От дясната страна е буквеното съкращение „ ВТНО”, дешифрирано от специалистите като „ВАТОРХА(N)ОУ ПАТРІКІОУ”. Идентифицира се с личността на бат Органа - владетелят на българите в Първия Тюркски хаганат, чичо и регент на малкия Кубрат, покръстен в Константинопол през 619 г., когато получава титлата „патриций” и почетни дарове.

Оригиналният паметник е изработен от злато. Съставен е от две отлети части, впоследствие споени. Лицето на плочката е шлифовано, а монограмът е врязан с резец.

ПРЪСТЕН-ПЕЧАТ С МОНОГРАМ „КУБРАТ”

диам. халка 2,5 см, диам. плочка 1,6 см
НИМ 38068

Съставен е от халка с кръгло сечение и кръгла плочка. Върху лицето е врязан кръстовиден монограм, с буквените означения на собственика, разчетени като „ΧΟΒΡΑΤΟΥ” (Кубрат), «κοβράτ». Липсата на титлата «патриций» върху този пръстен предполага, че най-вероятно е изработен и получен като дар, когато малкият Кубрат посетил Константинопол, заедно с чичо си – регента Органа.

Оригиналът на пръстена е изработен от злато, съставен от две споени части. Монограмът е врязан.

АМФОРА

вис. 48,6 см, диам. устие 12,1 см, диам. тяло 26 см, диам. дъно 12,5 см
НИМ 38075

Крушовидно тяло с висока, широка шия и профилирано устие. Дъното е равно. Под устието и високо над плещите има две симетрични дръжки, пластично оформени като стилизирани фигури на делфини. Три декоративни пояса украсяват гладката повърхност на амфората. Под устието е разположен фриз от кими, в средата – акантов повлек с купи плодове, редувани с брадати глави на силени, а при дъното – акантови листа. Съдове, чиито дръжки са оформени като делфини, са характерни за елинистическата и римска традиции, срещат се върху съдове за съхранение на зърно, вино и зехтин.

Оригиналната амфора е изработена от сребро и позлатена. Съставена е от няколко отделни части, които впоследствие са споени. Устието, шийката и дръжките са отлети, а частите от тялото са оформени чрез пластична деформация. Вероятно амфората в определен момент е «ремонтирана», тъй като долната част на съда е от друга сребърна амфора. Плътният слой позлата е заличил участъците на спойките.

Детайли

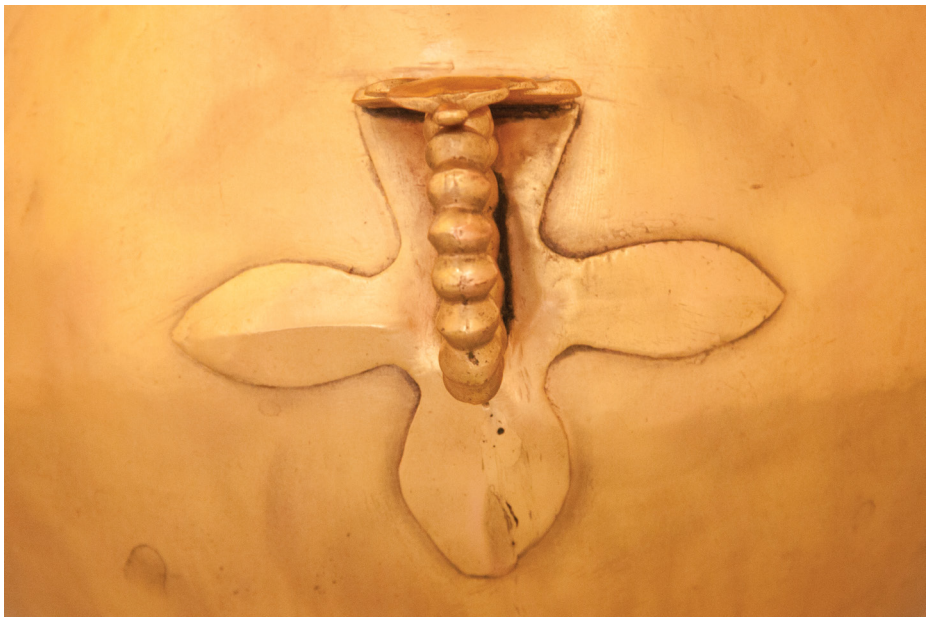
КАНА-ЧАША

18,2 x 8,2 x 8,3 см.
НИМ 38073

Крушовидно тяло с извито навън фуниевидно устие и ажурно столче от, споени около основата в хоризонтален ред, плоски кръгчета. Дръжката е сложно профилирана: към тялото е споен трилистник, който преминава в перпендикулярно разположена петлистна палмета. В пространството между тях - кръгла дръжка, съставена от сфери.

Оригиналната кана е изработена от изчукан златен лист. По повърхността личат следи от заглеждане с инструмент. Произведена е в согдийско ателие. От едната страна каната е деформирана, поради което се предполага, че първоначално, при депонирането, тя е била поставена в гърлото на голямата сребърна, позлатена амфора.

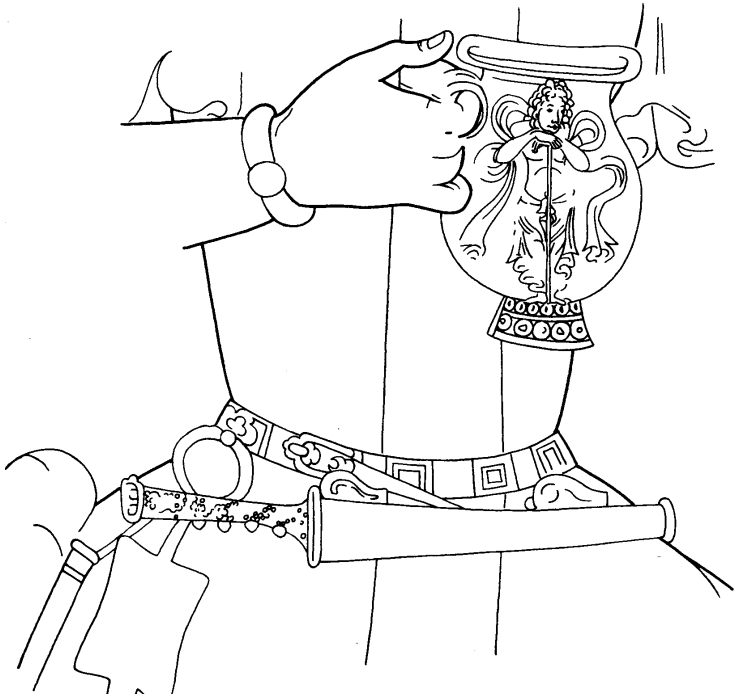
Съдове с подобна форма и идентична дръжка от сфери са характерни за согдийската металопластика. Техни изображения са известни върху стенописната украса от жилища в древен Пенджикент, датирани в VII - VIII в. Близки паралели са познати сред комплексите Кунбабони и Озора-Тотипуста, Унгария, свързани с аристократичната аварска върхушка от VI в., както и сред сребърната китайска металопластика от периода Тан (608 - 907 г.).

Детайл

Детайл

Графика
(по A. Belenizki, 1980)

Изображение от стенописната украса в помещение 16/10 от жилище в Пенджикент
(по A. Belenizki, 1980)

ТОКА ЗА КОЛАН

9,6 x 5,3 x 4,05 см
НИМ 38070

Съставена е от лировидна рама, езиче с профилирано сечение и гнездо за инкрустиран камък, свързани шарнирно с щитовидна плочка. Върху лицевата страна - релефна украса от по три, симетрично разположени, „разрошени" палмети, чиито къси листа завършват със завити в кръг краища. Композицията е вписана в пластична рамка, следваща формата на плочката. В средата - пластичен ред от едри кръгчета. Прикрепването към ремъка е било чрез три нита с полусферични главички, разположени в ъглите.

Оригиналната тока е изработена от злато, орнаментът върху плочката е отлят. Трактовката на палметите подсказва согдийско производство или изпълнение под влиянието на согдийската художествена традиция.

ЧАША - БОКАЛ

9,9 x 8,2 x 4,2 см
НИМ 38074

Камбановидно тяло с краче, оформено като многостенна сфера, фланкирана с по един релефен пръстен. Столчето представлява разлат конус. Долната част на чашата е украсена с четири седемлистни палмети, които се редуват със стебла, завършващи със сърцевидно листо. Краищата на палметните листа са завити навътре, а средното има сърцевидна форма.

Оригиналната чаша е изработена от златен лист, релефът е оформен чрез изчукване от външната страна. Сферата е от две части, оформени чрез пластична деформация. Споена е към тялото и столчето, като местата на връзките са замаскирани със споени кръгчета от тел. Във вътрешността има костени частици, чийто звън имал апотропейни функции.

В състава на съкровището има 11 подобни златни чаши. Формата им е класическа, но през VI - VII в. е разпространена в широк евро-азиатски ареал. Вероятно са изработени като имитация на сребърните чаши с подобна форма от състава на съкровището. Растителният орнамент наподобява петлистната палмета върху накрайника от патрицианския колан, дело на византийско ателие, но трактовката на листата е в духа на согдийската художествена традиция. Предполага се, че „комплектът" златни чаши са изработени в севернопричерноморско ателие, задоволявало нуждите от луксозни съдове, предназначени за владетелската трапеза.

Детайл

“Сервиз” от златни чаши-бокали
(по Залеская, В., З. Львова, Б. Маршак, Р. Теляешов, 1997)

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

Вернер, Й. Погребалната находка от Малая Перешчепина и гробът на хан Кубрат - хан на българите. София, 1988

Витанов, Д. Прабългарската ханска атрибуция на Перешчепинската находка (По архивни материали и данни от експертизата на колекция № 1930 на Държавния Ермитаж на СССР в Ленинград) - В: Списание на БАН, 1984, т. 4.

Витанов, Д., А. Супруненко, И. Кулатова. Откриване на гроба на хан Кубрат край Полтава. - Списание на БАН, 1991, т. 3.

Гръцки извори за българската история. Т. I-II, София, 1954-1968

Залеская, З. И. Засецкая, К. Каспарова, З. Львова, Б. Маршак, И. Соколова, М. Щукин. Съкровище на хан Кубрат. Култура на българи, хазари, славяни. София, 1989

Залеская, В., З. Львова, Б. И. Маршак, И. В. Соколова, Н. А. Фонякова. Сокровища хана Кубрата. Перешчепинский клад. Санкт-Петербург, 1997

Залеская, В., З. Львова, Б. Маршак, Р. Теляәшов. Кубрат хан. Хәзинәләре. Санкт-Петербург, 1997 // В. Залеская, З. Львова, Б. Маршак, Р. Теляшов. Сокровища хана Кубрата, Санкт-Перербург, 1997 // V. Zalesskaya, Zl. Lvova, B. Marshak, R. Telyashev. The Treasures of Khan Kubrat, Санкт-Перербург, 1997

Зарецкий, И. Клад, найденный при селе Малая Перешчепина Константиновградского уезда Полтавской губурнии. – В: Труды Полтавской археологической комиссии, Полтава, 1912, вып. 9

Львова, З. Облицовка сооружения из Перещепинского комплекса. - В: Материалы по археологии, истории и Этнографии Таврии. Симферополь, 1993, вып. 3

Львова, З. Варварская група вещей из Перешчепинского комплекса - В: Материалы по археологии, истории и Этнографии Таврии. Симферополь, 1994, вып. 4

Львова, З. Летопись Гази-Барадж Тарихы (1229-1246). Вопрос о подлинности документа. - Археологический сборник Государственного Эрмитажа. Материалы и исследования по археологии Евразии. Санкт-Петербург, 2003, вып. 36

Львова, З. Некоторые данные летописи «Гази-Барадж Тарихы» о народах и государствах Восточной Европы IX века. - В: Археологический сборник Государственного Эрмитажа. Санкт-Петербург, 2005, вып. 37

Макаренко, Н. Пререщепинский клад. - В: Известия археологической комиссии, прибавление к выпуску 46, 1912

Маршак, Б., К. Скалон. Пререщепинский клад. (К выставке «Сокровища искусства древнего Ирана, Кавказа, Средней Азии»). Ленинград, 1972

Мацулевиц, Л. Большая пряжка Перещепинского клада и псевдопряжки. - В: Seminarium Kondakovianum, Prague, 1927, Т. I

Belenizki, A. Mittelasien. Kunst der Sogden. Leipzig, 1980

Toth, E., A. Horvat. Kubabony. Das Grab eines Awearenkhagans. Kechkemet, 1992